

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi teknologian kehittämiskeskuksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen perustettavaksi kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen uusi valtion laitos, teknologian kehittämiskeskus. Uuden toimintayksikön perustamisella pyritään teknologian tason kohottamiseen ja ylläpitämiseen maassamme tehostamalla ja selkeyttämällä alan hallintoa.

Teknologian kehittämiskeskuksen pääasiallisina tehtävinä olisi suorittaa teknologiapolitiikan valmistelu- ja suunnittelutyötä kauppa- ja teollisuusministeriön antamien suuntaviivojen mukaisesti sekä päättää tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettavien varojen myöntämisestä yritysten tuote- ja tuotantomenetelmkehityshankkeisiin ja muihin teknisen tutkimuksen tutkimushankkeisiin, minkä lisäksi kehittämiskeskuksen tulisi ohjata ja seurata näitä hankkeita. Kehittämiskeskuksen tehtävänä olisi lisäksi edistää teknologian siirtoa ja alan kansainvälistä yhteistyötä avustamalla kauppa- ja teollisuusministeriötä teollisuussihteeritoimintaan ja kansainväliseen tekniseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä, ylläpitää yhteyttä muihin teknisen tutkimuksen rahoitusorganisaatioihin ja tutkimuksen suorittajaorganisaatioihin, edistää toimialansa tiedotus-, koulutus- ja neu-

vontatoimintaa sekä huolehtia tuotekehitys- ja markkinointiyksiköiden muodostaman toimintakokonaisuuden puitteissa yritysten hankekohtaisesta neuvontatoiminnasta. Rahoitustehtävät ja eräät teknologiapolitiikan valmistelu- ja yhteydenpitotehtävät siirtyisivät kehittämiskeskuselle kauppa- ja teollisuusministeriöltä sekä eräät muut tehtävät valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta.

Teknologian kehittämiskeskuksen toimintaa johtaisi ylimpänä päätöksentekojenä johtokunta. Kehittämiskeskuksen apuna neuvoo-antavana toimielimenä olisi valtuuskunta. Kehittämiskeskuksessa olisi ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan sopimuspalkkaiset virat. Kehittämiskeskuksen muu henkilöstö olisi perustamisvaiheessa työsopimussuhteista.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1983, jolloin teknologian kehittämiskeskus aloittaisi toimintansa. Teollisuussihteeritoimintaan sekä tuotekehitys- ja markkinointiyksikköihin liittyvät tehtävät siirtyisivät kehittämiskeskuselle vasta vuoden 1984 alusta. Kehittämiskeskuksen sopimuspalkkaiset virat on tarkoitus perustaa jo 1 päivästä maaliskuuta 1983.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

Teknologian kehittämisen ja sitä tukevan tutkimus- ja kehitystyön edistämisen merkitys-

tä teollisuuden kilpailukyvyllä ja taloudelliselle kasvulle on viime vuosina korostettu kaikissa teollisuusmaissa. Myös Suomessa tutkimus- ja tuotekehitystyöstä on tullut teollisuuspolitiikan keskeisin painoala. Teknologia nähdään yhä

laajemmin keskeisenä tuottavuuden kasvua kohtavana tekijänä. Teknologian kehittämiseen käytettävät määrärahat ovat viime vuosina kasvaneet voimakkaasti. Siitä huolimatta tutkimukseen käytettyjen varojen osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa edelleen alhainen kilpailijamaihin verrattuna. Tehdyt suunnitelmat tähtäävätkin tutkimusmäärärahojen merkittävään lisäykseen lähivuosina. Erityisesti yritysten tutkimus- ja tuotekehitystyön edistäminen on välttämätöntä.

Tutkimuspanoksen lisäämisen ohella on aikaisempaa enemmän pyrittävä parantamaan tutkimus- ja tuotekehitystyön tehokkuutta, tulokellisuutta ja oikeaa kohdistuvuutta. Tätä on korostanut muun muassa teknologiakomitea vuoden 1980 lopulla valmistuneessa mietinnössään (komiteanmietintö 1980: 55). Teknologian nopea kehitys edellyttää lisäksi teknologiapolitiikalta joustavuutta ja sopeutumiskykyä. Vaikka tutkimusmäärärahojen kasvu toteutuisi nykyisten suunnitelmien mukaisesti, ne ovat tulevaisuudessa yhä niukempia kasvavaan tarpeeseen verrattuna. Tämän johdosta on pyrittävä varmistamaan, että tutkimusta kohdistetaan alueille, joilla tutkimustarve kansantalouden kannalta on suurin. Tavoitteellisuuden lisääminen teknologiapolitiikassa edellyttää myös rahoituksen tulokellisuuden seurannan tehostamista.

Viime vuosien aikana esitetyt kannanotot tutkimuksen ja tuotekehityksen puolesta ovat johdaneet valtion rahoituksen kasvuun. Vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä on yritysten tutkimus- ja tuotekehitystyön tukemiseen ehdotettu varattavaksi tuotekehitysavustuksia varten 70 miljoonaa markkaa sekä tuotekehityslainoja varten 87,5 miljoonaa markkaa ja tuoteparannuslainoja varten 13 miljoonaa markkaa. Tavoitetutkimustoimintaan, jolla tarkoitetaan tutkimuslaitoksissa, korkeakouluissa ja yrityksissä suoritettavaa soveltavaa teknistä tutkimusta, on esitetty varattavaksi 36 miljoonaa markkaa. Lisäksi yritysten tutkimus- ja kehitystyön tukemiseen voidaan käyttää muun muassa osa Kehitysaluerahasto Oy:lle ehdotetuista määrärahoista samoin kuin tuotantotoiminnan alueellisesta tukemisesta annetun lainsäädännön mukaisia kehittämisavustuksia. Energiateknologian tutkimushankkeiden rahoittamiseen on lisäksi käytettävissä osa energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menoihin esitetystä noin 57 miljoonan markan määrärahasta.

Valtion rahoituksen lisäämisestä huolimatta julkisen rahoituksen osuus yritysten tutkimus- ja kehittämistyössä Suomessa oli esimerkiksi vuonna 1979 vain 7—8 prosenttia, kun vastaava luku useissa tärkeissä vientimaissamme on moninkertainen.

Määrärahojen lisääminen ja etenkin tarve lisätä tavoitteellisuutta ja pitkäjänteisyyttä niiden käytössä aiheuttavat tarvetta tehostaa teknologiahallintoa. Kokemukset muista tutkimustoimintaa rahoittavista laitoksista Suomessa ja ulkomailla osoittavat, että sekä kehitystavoitteiden asettamiseen että yksittäisten hankkeiden käsittelyyn olisi saaava voimavaroja huomattavasti nykyistä enemmän. Koska teknologian kehitys Suomessa yhä suuremmassa määrin tulee perustumaan ulkomailta tulevaan teknologiaan, on teknologiahallinnolle annettava riittävät voimavarat myös muiden maiden teknologia-politiikan seurantaan ja teknologian kehityksen tulosten hyväksikäytön edistämiseen. Teknologiahallinnon tehostamiseksi tulisi siihen kytkeä myös maamme parhaita teknologian sekä tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan asiantuntijoita.

Teknologiahallinnon tehtävien lisäämisen ja laajentamisen seurauksena on pidettävä tarpeellisenä alan toimeenpanevan hallinnon erottamista ministeriötasolla omaan toimintayksikköön. Tämä vastaa myös yleisiä ministeriötason päätöksenteon kehittämissuunnitelmia. Rahoitusasiat ja käytännön koordinoititehtävät voitaisiin siten siirtää erilliselle asiantuntijaorganisaatiolle, joka ministeriön toimeksiantojen nojalla myös voisi osallistua pitkän aikavälin teknologia-politiikan valmisteluun. Teknologia-politiikan johtaminen ja strateginen suunnittelu sekä sen niveltäminen yleiseen talouspolitiikkaan olisivat ministeriön tehtäviä.

Ulkomailla teknologiahallintoa on viime vuosina uudistettu edellä selostettujen periaatteiden mukaisesti. Teknologian kehittämiseen liittyvää tutkimusta rahoitetaan teollisuusmaissa varsin yleisesti oman, muusta tiedehallinnosta erillään olevan kanavan kautta.

Esimerkiksi Ruotsissa Styrelsen för teknisk utveckling (STU) perustettiin vuonna 1968. Sen tehtävänä on muun muassa yhteyksien ylläpito ja kehittäminen teknisen tutkimuksen ja teollisen kehitystyön alalla, laina- ja avustusmuotoisen valtionavun suunnittelu ja jakaminen sekä valtionapua saavien tutkimuslaitosten toiminnan seuraaminen ja valvonta, samoin kuin alan kansainvälisen yhteistyön edistämi-

nen. Norjassa vastaavat tehtävät hoitaa Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF), jolle teknisen tutkimuksen ohella kuuluu myös luonnontieteiden alalla tapahtuva tutkimustoiminta. Sekä Norjassa että Ruotsissa on teollisuusministeriössä vain pieni yksikkö teknologiapolitiikkaa koskevia asioita varten. Saksan liittotasavallassa ja Ranskassa teknologia-asioita käsittelemään on perustettu oma ministeriö.

Ruotsin ja Norjan ratkaisuille on luonteenomaista, että teknologiapolitiikan valmistelu ja toteuttaminen on siirretty pois ministeriöltä omaan, teollisuusministeriön alaiseen tätä tehtävää hoitamaan perustettuun erityisyksikköön. Päävastuu teknologiapolitiikasta on kuitenkin jäänyt ministeriölle.

Teknologiahallinnon kehittäminen edellä esitettyjen tavoitteiden valossa vaatii selvästi lisävoimavaroja. Hallintokustannusten osuus jaettavista määrärahoista on vastaavissa organisaatioissa ulkomailla ja myös Suomessa esimerkiksi Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahaston (SITRA) osalta moninkertainen verrattuna vastaavaan lukuun kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. Ottaen huomioon tutkimuksen ja tuotekehityksen vaikutukset teollisuuden kilpailukykyyn ja kansantalouteen on varmistettava, että siihen myönnettävillä varoilla saavutetaan mahdollisimman suuri hyöty.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Teknologiaan liittyvä tieteen ja tutkimuksen hallinto jakautuu useille ministeriöille. Keskeisimmät ovat kauppa- ja teollisuusministeriö ja opetusministeriö. Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa toimivat valtion teknillinen tutkimuskeskus ja geologinen tutkimuslaitos, jotka ovat tärkeimmät teknologian tutkimusta suorittavat valtion tutkimuslaitokset.

Kauppa- ja teollisuusministeriö rahoittaa tavoitetutkimustoimintaan osoitetuilla määrärahoilla lähinnä tutkimuslaitoksissa, korkeakouluissa ja yrityksissä suoritettavaa soveltavaa teknistä tutkimusta. Yritysten hankkeita uusien tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseksi ministeriö rahoittaa tuotekehitysavustuksin sekä tuotekehityslainoin ja tuoteparannus-

lainoin. Tuoteparannuslainat on tarkoitettu erityisesti vientituotteiden ja niiden tuotantomenetelmien parantamisen tähtäävien kehityshankkeiden tukemiseen. Tuotekehityslaina voidaan erityisestä syystä jättää takaisin perimättä, jos kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen. Valtioneuvosto on vahvistanut tuotekehitysavustusten, tuotekehityslainojen ja tuoteparannuslainojen hakemisesa ja myöntämisessä tarpeelliset yleiset ehdot. Näihin avustuksiin ja lainoihin liittyvät tehtävät hoitaa ministeriön teollisuusosaston teknologian toimisto.

Kauppa- ja teollisuusministeriö myöntää varoja myös energiateknologian tutkimukseen, esimerkiksi energiansäästö tutkimuksen ja kotimaisten energialähteiden tutkimuksen puitteissa. Nämä rahoitustehtävät hoidetaan ministeriön energiaosastolla.

Kauppa- ja teollisuusministeriö myöntää yrityksille tuotantotoiminnan alueellisesta tukemisesta annettujen säädösten mukaisia avustuksia. Avustuksia voidaan myöntää myös hankkeisiin, joiden tarkoituksena on muun muassa parantaa yritysten tutkimus- ja tuotekehitystyötä. Näiden kehittämisyavustusten myöntäminen kuuluu ministeriön alaisille teollisuuspiiriviranomaisille.

Myös Kehitysaluerahasto Oy rahoittaa lähinnä pienen ja keskisuuren teollisuuden tutkimus- ja tuotekehityshankkeita yhtiölle tähän tarkoitukseen tulo- ja menoarviossa osoitetusta määrärahasta sekä omista voittovaroistaan.

Opetusministeriön alaisuudessa ovat teknilliset korkeakoulut sekä tieteen hallinnon keskuselimet tieteen keskustoimikunta ja seitsemän valtion tieteellistä toimikuntaa. Keskustoimikunta ja tieteelliset toimikunnat muodostavat yhdessä Suomen Akatemian. Teknologian tutkimuksen edistäminen ja tutkimushankkeiden rahoittaminen kuuluu lähinnä valtion teknis-tieteelliselle toimikunnalle. Teknologiaan liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä rahoittavat josain määrin myös muut ministeriöt.

Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto (SITRA) rahoittaa sääntöjensä mukaan niin ikään joko avustuksin tai lainoin yksityisten ja yhteisöjen toimesta tapahtuvaa tutkimustyötä ja tuotannollisen toiminnan kehittämistä. Myös teknologian kehittämishankkeet kuuluvat siten SITRA:n rahoituksen piiriin.

Valtioneuvoston ja eri ministeriöiden apuna tiedepoliittisissa asioissa toimii valtion tiede-neuvosto. Tiedeneuvostossa käsiteltävien asioi-

den valmistelu tapahtuu sihteeristössä, jossa on edustajia keskeisimmistä tutkimus- ja kehitystyötä käsittelevistä ministeriöistä.

2.2. Asian valmistelu

Teknologian kehittämiskeskuksen perustamista ehdotti kauppa- ja teollisuusministeriön organisaation uudistamistarvetta selvittänyt KTM-81 -komitea joulukuussa 1981 valtioneuvostolle jättämässään mietinnössä (komitean mietintö 1981: 59).

Komitea ehdotti teknologian kehittämiskeskukselle siirrettäviksi kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuusosaston teknologian toimiston tehtävät lukuun ottamatta ministeriölle edelleen jääviä teknologiapolitiikkaan liittyviä tehtäviä. Komitea ehdotti teollisuussihteerit toiminnallisesti alistettaviksi kehittämiskeskukselle siten, että valtion teknilliselle tutkimuskeskukselle nykyisin kuuluvat teollisuussihteeritoimintaan liittyvät tehtävät, kuten teollisuussihteereille osoitettujen toimeksiantojen välitys ja käsittely, sekä muut kuin keskeiset teollisuussihteeritoiminnan johto- ja hallintotehtävät siirtyisivät ministeriöstä kehittämiskeskukselle. Myös ministeriön energiaosaston teknologian kehittämiseen liittyvät rahoitustehtävät komitea ehdotti siirrettäviksi kehittämiskeskukselle. Suomen Akatemian ja teknologian kehittämiskeskuksen tehtävien jaon komitea ehdotti järjestettäväksi siten, että Suomen Akatemian tehtävät teknologian soveltavien tutkimusprojektien rahoittajana siirrettäisiin kehittämiskeskukselle. Myös valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tuotekehitys- ja markkinointiyksiköt komitea ehdotti alistettaviksi kehittämiskeskukselle.

Komitea ehdotti kehittämiskeskuksen organisaatiomuodoksi valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolista rahastoa, koska rahaston puitteissa kehittämiskeskuksen johto-organisaatio, rahoitusmahdollisuudet ja palkkauskyymykset olisivat komitean käsityksen mukaan hoidettavissa joustavammin kuin muiden organisaatiovaihtoehtojen puitteissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti tammi-kuun lopulla 1982 työryhmän laatimaan kehittämiskeskusta koskevia säädösehdotuksia ja tulo- ja menoarvioehdotusta. Työryhmään määrättiin kauppa- ja teollisuusministeriön edustajien lisäksi valtiovarainministeriön, opetusmi-

nisteriön ja valtion teknillisen tutkimuskeskuksen edustajat.

Komitean ehdotuksesta on hankittu lausunnot opetusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä ja työvoimaministeriöltä sekä asianomaisilta virastoilta ja laitoksilta, muun muassa valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta ja geologiselta tutkimuslaitokselta. Lausunnot on hankittu myös Suomen Akatemialta (tieteen keskustoimikunta), Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahastolta ja Kehitysaluerahasto Oy:ltä sekä kysymyksen tulevilta korkeakouluilta ja yliopistoilta. Järjestöistä lausuntonsa ovat antaneet muun muassa Teollisuuden Keskusliitto ja Pienteollisuuden Keskusliitto sekä energia-alan järjestöt samoin kuin keskeiset työmarkkinain keskusjärjestöt.

Lausunnonantajat ovat varsin laajasti puoltaneet ehdotetun uuden toimintayksikön perustamista, joka keskitetysti rahoittaisi tutkimus- ja tuotekehityshankkeita sekä hoitaisi alan hallintoa ja muita alan julkisia palvelutehtäviä.

Teknologian kehittämiskeskuksen tehtävämäärittelyyn on lausunnoissa yleisesti suhtauduttu myönteisesti. Eräissä lausunnoissa on kuitenkin vastustettu ehdotettua Suomen Akatemian tehtävien siirtämistä kehittämiskeskukselle.

Teknologian kehittämiskeskuksen organisaatiomuodon osalta on lausunnoissa suurimmaksi osaksi yhdytty komitean kantaan. Eräissä lausunnoissa on kuitenkin suhtauduttu varauksellisesti rahastovaihtoehtoon.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

3.1. Organisaatiomuutokset

Suoritetun selvitystyön perusteella hallitus katsoo, että teknologiapolitiikan tavoitteellisuuden ja tehokkuuden sekä rahoituksen tulokselisuuden lisäämiseksi on tarpeen perustaa kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ministeriön alaisuuteen teknologian tutkimuksen rahoitus-, hallinto- ja muita julkisia palvelutehtäviä varten teknologian kehittämiskeskus. Asian valmistelutyössä on katsottu, että organisaatioryhmän tehtävien hoitaminen eräiltä osin edellyttää julkisen vallan käyttämistä ja että tehtävät muutoinkin ovat luonteeltaan viranomai-

selle kuuluvia vuotuisia tehtäviä. Tämän vuoksi yksikkö ehdotetaan KTM-81 -komitean ehdotuksesta poiketen perustettavaksi valtion laitoksena eikä tulo- ja menoarvion ulkopuolisen rahaston muodossa. On myös katsottu, että laitosmuodossa eduskunnan budjettivalta on paremmin turvattavissa.

Tehtävien jako teknologian kehittämiskeskuksen ja kauppa- ja teollisuusministeriön välillä olisi sellainen, että ministeriöllä on ylin vastuu teknologian tason ylläpitämisestä ja kehittämisestä oman hallinnonalansa puitteissa. Tässä tarkoituksessa ministeriö asettaa teknologiapolittisia tavoitteita, ohjaa teknologiapolittista suunnittelua, seuraa teknologiapolitiikan toteutumista ja antaa teknologiapolitiikkaan liittyviä valmistelu- ja suunnittelutehtäviä kehittämiskeskukselle.

Teknologiapolitiikan päätöksentekoa varten kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuusosastoon jäisi edelleen teknologian linja ja sen teknologian toimisto. Teknologian toimisto olisi henkilömäärältään olennaisesti nykyistä pienempi ja keskittyisi teknologiapolitiikan johtamistehtäviin.

Teknologian kehittämiskeskuksen yhteyteen on tarkoitus siirtää vuoden 1984 alusta ne teollisuussihteeristä annetussa lainsäädännössä tarkoitetut teollisuussihteeritoiminnan kotimaan tehtävät, jotka nykyisin hoitaa valtion teknillinen tutkimuskeskus. Kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuusosaston kansainvälisten asiain toimistolle jäisivät edelleen toiminnan keskeiset johto- ja hallintotehtävät. Tällaisella tehtävien jaolla ministeriön ja teknologian kehittämiskeskuksen välillä pyritään tehostamaan teollisuussihteerien välittämän informaation käyttöä.

Teknologian kehittämiskeskuksen yhteyteen siirtyisivät vuoden 1984 alusta myös valtion teknillisen tutkimuskeskuksen yhteydessä tähän asti toimineet tuotekehitys- ja markkinointiyksiköt. Nämä yksiköt on perustettu pienen ja keskisuuren teollisuuden tuotekehitystyön edistämistä varten. Vuonna 1979 perustettiin Ouluun ja Helsinkiin kaksi tuotekehitys- ja markkinointiyksikköä. Lisäksi vuonna 1983 on tarkoitus perustaa uusi yksikkö Lappeenrantaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosaston toimintaan liittyvien tutkimusten osalta kehittämiskeskus avustaisi ministeriötä energia-tekniikan tutkimushankkeiden suunnittelussa, ohjaamisessa ja seuraamisessa sekä osallistuisi niiden rahoitukseen.

KTM-81 -komitean ehdotuksesta poiketen valtion teknistieteellisen toimikunnan tehtäviä ei esitetä siirrettäviksi teknologian kehittämiskeskukselle, joten organisaatiouudistus koskisi vain kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon-alaa.

3.2. Teknologian kehittämiskeskuksen hallinto

Teknologian kehittämiskeskuksen toimintaa johtaisi ja valvoisi valtioneuvoston asettama johtokunta. Neuvoa-antavana toimieliimenä kehittämiskeskuksen apuna olisi valtioneuvoston asettama teknologian valtuuskunta.

Johtokunta päättäisi lainojen ja avustusten myöntämisestä. Jotta kehittämiskeskuksen toiminta voitaisiin järjestää mahdollisimman joustavasti, kehittämiskeskuksen hallintoasetukseen on tarkoitus ottaa säännös, jonka mukaan johtokunnan päätösvaltaa voidaan kehittämiskeskuksen työjärjestyksellä delegoida kehittämiskeskuksen muulle johdolle.

Kehittämiskeskuksen toiminnan operatiivista johtamista varten kehittämiskeskuksessa olisi ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan sopimuspalkkaiset virat. Toiminnan alkaessa muu henkilöstö olisi työsopimussuhteista.

Tarkemmat säännökset teknologian kehittämiskeskuksen organisaatiosta ja toiminnasta sisällytettäisiin lain nojalla annettavaan hallintoasetukseen.

3.3. Henkilöstövaikutukset

Teknologian kehittämiskeskuksen toiminta on tarkoitus aloittaa 1 päivänä heinäkuuta 1983. Henkilöstön kokonaismäärä olisi perustamisaikavaiheessa 25 henkilöä, joista 11 siirtyisi kauppa- ja teollisuusministeriön teollisuusosaston teknologian toimistosta. Ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan sopimuspalkkaiset virat on vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettu perustettaviksi 1 päivästä maaliskuuta 1983.

Vuoden 1984 alusta kehittämiskeskuksen siirtyisi valtion teknillisen tutkimuskeskuksen informaatiopalveluyksiköstä teollisuussihteeritoiminnan kotimaan tehtäviä hoitamaan 5 tai 6 työsopimussuhteista henkilöä. Samasta ajankohdasta kehittämiskeskuksen siirtyisi myös tuotekehitys- ja markkinointiyksikköjen henkilöstö valtion teknillisestä

tutkimuskeskuksesta. Tuotekehitys- ja markkinointiyksiköiden palveluksessa on tällä hetkellä 8 työsopimussuhteista henkilöä.

Teknologian kehittämiskeskuksen perustamisen johdosta 1 päivästä heinäkuuta 1983 kauppa- ja teollisuusministeriöstä lakkautetaan ylimääräisiä toimia ja vähennetään työsopimussuhteista henkilöstöä. Ministeriön henkilöstö vähenee kaikkiaan 11 henkilöllä. Näiden toimien haltijoille tarjotaan mahdollisuus siirtyä vastaaviin tehtäviin kehittämiskeskuksessa. Tässä yhteydessä pyritään varmistamaan, etteivät siirtyvän henkilöstön palkkaus ja muut olennaiset palvelussuhteen ehdot heikkene.

Otettaessa kehittämiskeskuksen palvelukseen uutta henkilöstöä kiinnitetään tehtävien niin vaatiessa erityistä huomiota kokemukseen tutkimus- ja kehitystehtävissä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tutkimuksen ja kehitystyön osuus bruttokansantuotteesta on maassamme tällä hetkellä noin 1,2 prosenttia. Tätä osuutta pyritään valtioneu-

voston teknologiapolitiikasta 12 päivänä elokuuta 1982 tekemän periaatepäätöksen mukaan lisäämään siten, että se olisi valtion tiede-uuvoston vuoden 1981 lopulla hyväksymän kannanoton mukaisesti vuonna 1986 noin 1,7 prosenttia ja vuonna 1990 jo yli 2 prosenttia. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää valtion rahoituksen huomattavaa lisäämistä tällä vuosikymmenellä.

Teknologian kehittämiskeskuksen perustamisesta aiheutuva ylimääräisten toimien lakkauttaminen ja työsopimussuhteisen henkilöstön vähentäminen pienentää kauppa- ja teollisuusministeriön hallintomenoja noin 1 500 000 markkaa vuodessa.

Kehittämiskeskuksen hallintomenot on arvioitu vuoden 1983 tulo- ja menoarvioesityksessä noin 4 700 000 markaksi, mistä määrästä arviolta noin 500 000 markkaa on kuitenkin kehittämiskeskuksen perustamisesta ja käynnistämisestä johtuvaa kertamenoa. Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta vuoden 1984 alusta kehittämiskeskukselle siirtyvät tehtävät lisäävät vastaavasti kehittämiskeskuksen hallintomenoja.

Kehittämiskeskuksen toiminta on tarkoitus käynnistää vuokratiloissa pääkaupunkiseudulla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Teknologian kehittämiskeskus toimisi kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena valtion laitoksena. Sen yleisluonteisena tehtävänä olisi teknologian tason kohottaminen ja ylläpitäminen maassamme. Kehittämiskeskus toimisi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla teknologian tutkimuksen hallintoelimenä. Toiminnassaan kehittämiskeskus ottaisi huomioon muun muassa ne teknologiapolitiikan suuntaaviivat, jotka sisältyvät edellä mainittuun valtioneuvoston teknologiapolitiikkaa koskevaan periaatepäätökseen.

2 §. Pykälässä on lueteltu yksityiskohtaisemmin teknologian kehittämiskeskuksen tehtävät. Kehittämiskeskuksen pääasiallisena toimintamuotona olisi lainojen ja avustusten myöntäminen yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin. Nämä rahoitustehtävät siirtyisivät kehittämiskeskukselle kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Kehittämiskeskus avustaisi kauppa- ja teollisuusministeriötä suorittamalla teknologiapolitiikan valmistelu- ja suunnittelutyötä ministeriön antamien suuntaviivojen mukaisesti. Kehittämiskeskuksen tulisi myös edistää teknologian siirtoa ja alan kansainvälistä yhteistyötä avustamalla ministeriötä teollisuussihteeritoimintaan liittyvissä tehtävissä sekä kansainväliseen tekniseen yhteistyöhön liittyvissä rahoitus- ja yhteydenpitotehtävissä. Teollisuussihteeritoiminnassa avustaminen tapahtuisi siten, että kehittämiskeskus hoitaisi valtion teknillisen tutkimuskeskuksen informaatiopalvelulaitokselle nykyisin kuuluvat teollisuussihteeritoiminnan kotimaan tehtävät.

Merkittäviä tehtäviä olisivat yhteydenpito muihin vastaaviin organisaatioihin ja alan tiedotus-, koulutus- ja neuvontatoiminnan edistäminen.

Kehittämiskeskus huolehtisi yritysten hankekohtaisesta neuvontatoiminnasta tuotekehitys- ja markkinointiyrityksikköjen muodostaman toi-

mintakokonaisuuden puitteissa. Nämä yksiköt ovat nykyisin valtion teknillisen tutkimuskeskuksen alaisia ja ne siirtyisivät kehittämiskeskuksen alaisiksi.

Edellä mainituista tehtävistä siirtyisivät teollisuussihteeritoimintaan sekä tuotekehitys- ja markkinointiyksikköihin liittyvät tehtävät kehittämiskeskukselle vasta vuoden 1984 alusta lukien.

3 §. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintaa johtaisi ja valvoisi valtioneuvoston asettama johtokunta, jonka tehtävistä säädettäisiin tarkemmin kehittämiskeskuksen hallintoasetuksessa. Johtokunnan toimikausi olisi kolme vuotta ja siihen kuuluisi puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kehittämiskeskuksen ylijohtajan lisäksi kuusi muuta jäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen.

Laissa säädettäisiin myös johtokunnan kokoonpanosta. Johtokunnassa tulisi olla edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriö, opetusministeriön hallinnonala, valtiovarainministeriö, valtion teknillinen tutkimuskeskus ja Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto. Lisäksi johtokunnassa olisi yksi teollisuuden edustaja ja yksi jäsen, joka edustaa teollisuusyritysten henkilöstöä.

4 §. Lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetun varojen myöntämistä yksittäisiin hankkeisiin koskevan asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen johtokunnassa eivät kuitenkaan osallistuisi Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahastoa, teollisuutta ja työntekijöitä edustavat johtokunnan jäsenet.

5 §. Neuvoa-antavana toimielimenä teknologian kehittämiskeskuksen apuna toimisi teknologian valtuuskunta, jossa säädettävän hallintoasetuksen mukaan olisivat edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriö, opetusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, korkeakoulut, teollisuus, tutkimusta rahoittavat ja suorittavat laitokset ja yhteisöt sekä työnantajien ja työntekijöiden keskusjärjestöt.

Edellä mainittujen toimielimien tehtäviä koskevat ja muut yksityiskohtaiset säännökset sisältyisivät kehittämiskeskuksen hallintoasetukseen.

6 §. Teknologian kehittämiskeskuksessa tulisi olla ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan sopimuspalkkaiset virat. Kehittämiskeskuksessa voisi lisäksi olla tulo- ja menoarvion rajoissa ylimääräisiä toimenhaltijoita, tilapäisiä toimihenkilöitä sekä työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä. Perustamisvaiheessa ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan virkoja lukuun ottamatta henkilöstö olisi työsopimussuhteista.

7 §. Teknologian kehittämiskeskuksella olisi oikeus periä suorittamistaan palveluista maksuja, joista säädettäisiin asetuksella. Maksuja määrättäessä olisi otettava huomioon, mitä valtion maksuperustelaisissa (980/73) on säädetty.

8 §. Pykälään sisältyy tavanomainen säännös asetuksenantovaltuudesta.

9 ja 10 §. Tarvittavat säännökset lain voimaantulosta ja siirtymävaiheen järjestelyistä sisältyvät näihin pykäliin. Ennen lain voimaantuloa tulisi voida ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin, kuten perustaa kehittämiskeskuksen virat ja nimittää virkojen haltijat sekä ottaa työsopimussuhteista henkilöstöä kehittämiskeskuksen.

2. Tarkemmat säännökset

Hallintoasetukseen on tarkoitus ottaa muun muassa lakia täsmentävät säännökset teknologian kehittämiskeskuksen toimielimistä ja toiminnan järjestämisestä. Luonnosta asetukseksi ei ole vielä ehditty saada valmiiksi, mutta se voidaan tarvittaessa toimittaa eduskunnan käytettäväksi asian valmistelussa.

3. Voimaantulo

Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1983, edellyttäen, että eduskunta vuoden 1983 tulo- ja menoarviossa myöntää teknologian kehittämiskeskuksen toiminnan aloittamisen vaatimat määrärahat.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

teknologian kehittämiskeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Teknologian kehittämiskeskuksen tehtävät

1 §

Teknologian tason kohottamiseksi ja ylläpitämiseksi on kauppa- ja teollisuusministeriön alainen teknologian kehittämiskeskus.

2 §

Teknologian kehittämiskeskuksen tehtävänä on:

- 1) suorittaa teknologiapolitiikan valmistelu- ja suunnittelutyötä kauppa- ja teollisuusministeriön antamien suuntaviivojen mukaisesti;
- 2) päättää tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettavien varojen myöntämisestä yritysten tuote- ja tuotantomenetelmäkehityshankkeisiin ja muihin teknisen tutkimuksen tutkimushankkeisiin samoin kuin ohjata ja seurata mainittuja hankkeita;
- 3) edistää teknologian siirtoa ja kansainvälistä yhteistyötä avustamalla kauppa- ja teollisuusministeriötä teollisuussihteeritoimintaan ja kansainväliseen tekniseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;
- 4) ylläpitää yhteyttä muihin teknisen tutkimuksen rahoitusorganisaatioihin ja tutkimuksen suorittajaorganisaatioihin;
- 5) edistää toimialansa tiedotus-, koulutus- ja neuvontatoimintaa;
- 6) huolehtia tuotekehitys- ja markkinointiyksikköjen muodostaman toimintakokonaisuuden puitteissa yritysten hankekohtaisesta neuvontatoiminnasta; sekä
- 7) hoitaa muut tehtävät, jotka sille on säädetty tai määrätty.

Hallinto

3 §

Teknologian kehittämiskeskuksella on johtokunta, jonka puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kuusi muuta jäsentä sekä näiden henkilökohtaiset varajäsenet valtioneuvosto määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lisäksi kehittämiskeskuksen ylijohtaja on johtokunnan jäsen.

Johtokunnassa tulee olla edustettuina kauppa- ja teollisuusministeriö, opetusministeriön hallinnonala, valtiovarainministeriö, valtion teknillinen tutkimuskeskus ja Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto. Lisäksi siinä tulee olla yksi teollisuuden edustaja ja yksi työntekijäin edustaja.

4 §

Edellä 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetun varojen myöntämistä yksittäisiin hankkeisiin koskevan asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen johtokunnassa eivät ota osaa johtokunnan jäsenistä Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahaston, teollisuuden ja työntekijäin edustajat.

Johtokunnan tehtävistä ja toiminnasta säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Teknologian kehittämiskeskuksen apuna neuvonantavana toimielimenä on valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan asettama teknologian valtuuskunta, jonka kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään asetuksella.

6 §

Teknologian kehittämiskeskuksessa voi olla ylijohtajan, tutkimusjohtajan ja hallintojohtajan sopimuspalkkaiset virat.

Lisäksi teknologian kehittämiskeskuksessa voi tulo- ja menoarvion rajoissa olla ylimääräisiä toimenhaltijoita, tilapäisiä toimihenkilöitä sekä työsopimussuhteessa olevaa henkilöstöä.

Erinäisiä säännöksiä

7 §

Teknologian kehittämiskeskuksella on oikeus periä suorittamistaan palveluista maksuja, joista säädetään asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (980/73) on säädetty.

8 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

9 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Teknologian kehittämiskeskukseen voidaan tässä laissa tarkoitettuja virkoja perustaa ja täyttää sekä ottaa työsopimussuhteista henkilöstöä ennen tämän lain voimaantuloa. Ennen sanottua ajankohtaa voidaan ryhtyä myös muihin lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10 §

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä siirtyvät kuitenkin 3 kohdassa mainitut teollisuussihteritoimintaan liittyvät tehtävät sekä 6 kohdassa mainitut tuotekehitys- ja markki-

nointiyksiköiden tehtävät teknologian kehittämiskeskukseksi vasta vuoden 1984 alusta.

Mitä on säädetty ja määrätty kauppa- ja teollisuusministeriön ja valtion teknillisen tutkimuskeskuksen sekä niiden virkamiesten tehtävistä 2 §:ssä tarkoitetuissa asioissa, koskee tämän lain tultua voimaan vastaavasti teknologian kehittämiskeskusta, jolloin on lisäksi otettava huomioon, mitä 1 momentissa on säädetty eräiden tehtävien siirtymisestä.

Tämän lain tullessa voimaan tulee kauppa- ja teollisuusministeriön ja lainansaajan tai avustuksen saajan ennen tämän lain voimaantuloa keskenään tekemässä, teknologian kehittämiskeskuksen toimialaan kuuluvassa tutkimus- tai tuotekehityssopimuksessa sopijapuoleksi ministeriön sijaan teknologian kehittämiskeskus.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1982

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Esko Ollila*

